

9. SINIF

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

TAM İZLEME KİTABI

6. HAFTA

SÖZÜN İNCELİĞİ - SÖZÜN İNCELİĞİ - SÖZÜN İNCELİĞİ

DENEME - DENEME - DENEME

Adı :

Numara :

Doğru :

Yanlış :

Soyadı :

Sınıf :

Net :

ÖĞRENCİ NO

0	0	0	0	0	0
1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9

YANITLAR

01	A	B	C	D	E
02	A	B	C	D	E
03	A	B	C	D	E
04	A	B	C	D	E
05	A	B	C	D	E
06	A	B	C	D	E
07	A	B	C	D	E
08	A	B	C	D	E
09	A	B	C	D	E
10	A	B	C	D	E
11	A	B	C	D	E
12	A	B	C	D	E
13	A	B	C	D	E
14	A	B	C	D	E
15	A	B	C	D	E
16	A	B	C	D	E
17	A	B	C	D	E
18	A	B	C	D	E
19	A	B	C	D	E
20	A	B	C	D	E
21	A	B	C	D	E
22	A	B	C	D	E
23	A	B	C	D	E
24	A	B	C	D	E
25	A	B	C	D	E
26	A	B	C	D	E
27	A	B	C	D	E
28	A	B	C	D	E
29	A	B	C	D	E
30	A	B	C	D	E

Adı :

Soyadı :

Tam Okul uygulamasını kullanarak optik formları okutabilir, sonuçlarınızı değerlendirebilir ve video çözümlerine ulaşabilirsiniz.

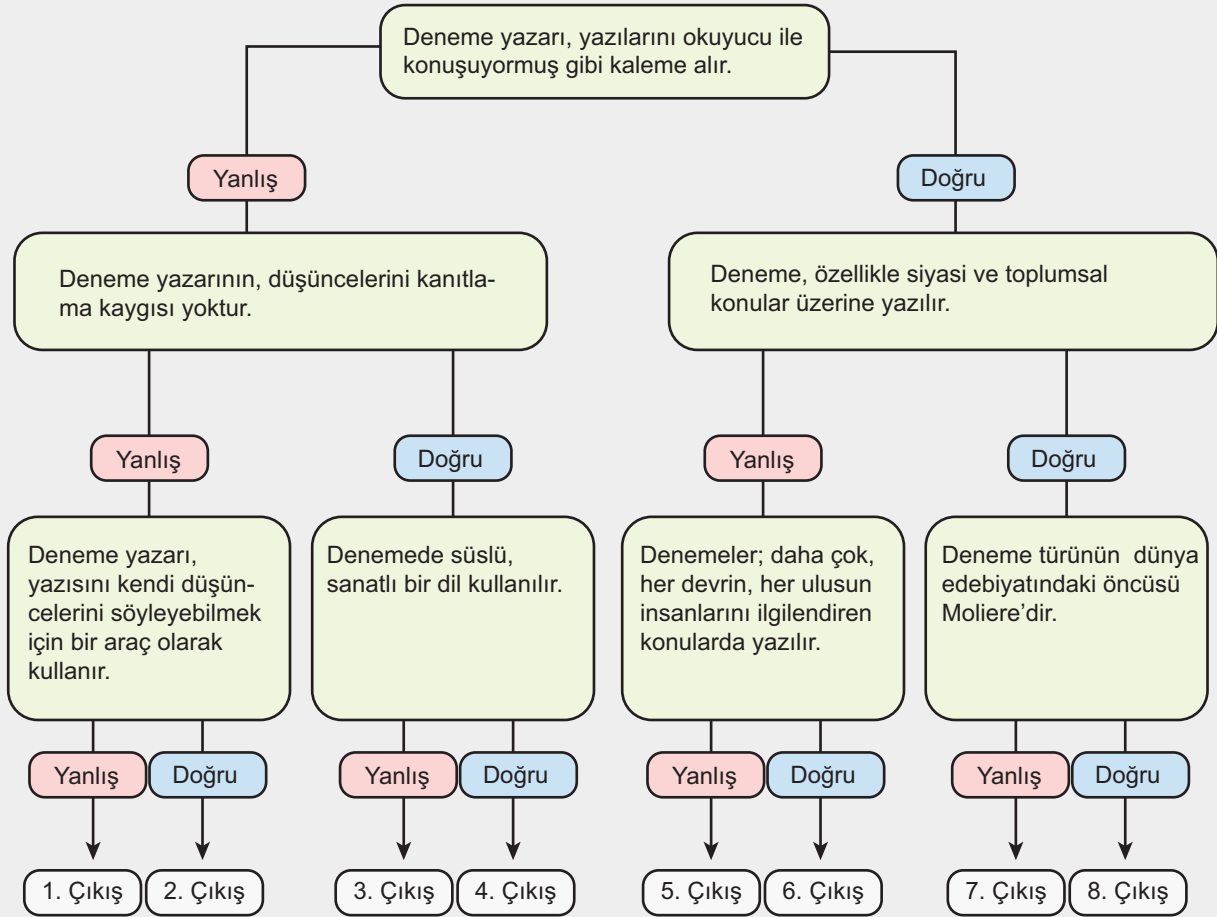
Aynı zamanda **Eğitim Vadisi Mobil** uygulamasını indirerek de video çözümlerine ulaşabilirsiniz.

Uygulamalarımızı **Google Play** veya **App Store**'dan indirebilirsiniz.

Etkinlik

Aşağıda verilen tanılayıcı dallanmış ağaçtaki bilgilerden bazıları doğru, bazıları yanlıştır. İlk ifadeden başlayıp, cevap oklarını takip ederek doğru çıkışa ulaşınız.

Doğru Çıkış: 3. Çıkış

1. Bir yazarın kendi isteğine göre seçtiği

I

herhangi bir konuda kişisel düşüncelerini

II

III

kesin yargılara varmadan okurla konuşuyormuş gibi

IV

V

kaleme aldığı yazılara deneme denir.

Bu tanımda numaralanmış bölümlerin hangisinde bilgi yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV **E) V**

2. Her doğruyu söylemeye gelmezmiş; birtakım doğruları yaymamak, çokluktan, kamudan gizlemek gerekmiş... Peki ama bir doğruyu söylemek, gizlemek, yayılmasını önlemeğe çalışmak o doğrunun yerinde duran yalanı sürdürmek demektir. Yalanın yalan olduğunu bilerek sürmesine bırakmaya hakkınız var mıdır? Bu yalanlar kutsalmiş, onlara dokunmaya gelmezmiş... Bir şeyin yalan olduğunu anladık mı kutsallığına inanmıyoruz demektir; bunun için "kutsal yalan" sözü bir şeyin hem köşeli hem de yuvarlak, hem katı hem de biçimsiz olduğunu söylemek gibi bir saçmadır. Ama duygularını birer düşünce saymaktan çekinmeyenler böyle saçmalarla kolayca bağdaşabiliyor.

Nurullah Ataç

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yazar, duygu ve düşüncelerini kesin sonuçlara varmaksızın aktarmıştır.
B) Yazar, metninde insanı yakından ilgilendiren bir konuyu işlemiştir.
C) Yazar, kendisiyle konuşur gibi içten bir anlatımı yeğlemiştir.
D) Yazar, bireysel keşiflerle okuyucuda birtakım etkiler ve izler bırakmayı amaçlamıştır.
E) Yazar, metninde kanıtlanabilirliği kesin ifadelerle ağırlık vermiştir.

3. Nurullah Ataç, "Deneme "ben" in ülkesidir. Ben demekten çekinen, her görgüsüne, her görevine ister istemez benliğinden bir parça kattığını kabul etmeyen kişi denemeciliğe özenmesin." diyor.

Nurullah Ataç'a göre denemeciliğe özenen kişide bulunması gereken temel özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilgi, görgü bakımından birikimli olmak
B) Dile duygu ve düşüncelerini düzgün anlatabilecek kadar hâkim olmak
C) Yazılarını tamamen kendi düşünceleri doğrultusunda oluşturmak
D) Gözlemlerini gerçekçi bir bakış açısıyla kaleme almak
E) Yazılarını öznel yargılardan arındırarak yazmak

4. Deneme akılda yazılamaz. Gerçi zaman zaman örneğin yolda giderken dolmuşta, vapurda ya da herhangi bir yerde denemenin herhangi bir yerinde yapacağım bir değişiklik aklıma gelebilir. Ama bu denemenin kendisi değildir. Denemeleri yazmak için ilk önce konu bulmam gerekir. Bu, zaman içinde ortaya çıkar. Dahası, bir deneme yazılırken başka bir denemenin konusu belirir. Çünkü o denemeyi yazarken hep yan okumalara geçerim. Yani denemeyi bir yerde bırakmış yan okumalara atlamışımdır. (...) Denemeci, konuşan adamdır. Yani konuşmayı bilen adamdır. Eskiler mîr-i kelâm derlerdi. Yani konuşma dostu, söz dostu. Böyle birtakım insanlar vardır yaşamın içinde. Denemeci de yaşamın içindeki bu konuşan adamlardır. Ama konuşmasını sözlü olarak değil de yazılı olarak yapar. Denemenin temelinde bir söyleşi havası da vardır. Kahvedeki sohbetler nasıl bir konudan bir konuya geçilirse denemeci de bunu yapmak ister.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yazar, metni bilgi vermek amacıyla yazmıştır.
B) Yazar, karşılaştırma ve tanımlama yapmıştır.
C) Yazar, kapalı bir anlatımı tercih etmiştir.
D) Yazar, Türkçeyi akıcı bir şekilde kullanmıştır.
E) Yazarın yalın, duru ve açık bir anlatımı vardır.

5. Deneme; yazarın gözlemediği ya da yaşadığı olay, olgu, durum ve izlediği varlıklarla ya da herhangi bir kavramla ilgili izlenimlerini belli bir plana bağlı kalmayarak tamamen kendi kişisel görüşüyle serbestçe yazıya döktüğü kısa metinlerdir. Deneme yazarı; öne sürdüğü düşünceyi doğrulama, ispatlama kaygısı taşımaz. Denemenin inandırıcılığı, ele alınan konunun içtenlikle anlatılmasından kaynaklanır.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisi çıkarılamaz?

- A) Denemecinin samimi anlatımı, anlattıklarına inanılmasında etkilidir.
- B) Denemeci, yazılarını resmî dilin kurallarına bağlı kalmadan serbestçe kaleme alır.
- C) Deneme yazarı, öne sürdüğü düşüncelerini kanıtlama kaygısı içinde değildir.
- D) Denemeci, yazılarında yaşadıklarından ya da gözlemlerinden edindiklerini dile getirir.
- E) Denemede önceden hazırlanmış birtakım taslaklara bağlılık söz konusu değildir.

6. Denemeci için konu amaç değil,----; kendi fikirlerini söyleyebilmesi için birer ---- durumundadır. Denemeci; irdelemelerinde tamamen kendini, kendi----, beğeni düzeyini esas alır.

Deneme türü ile ilgili bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

- A) vasıta-dır-sebep-başından geçen olayları
- B) gereçtir-araç-nesnel görüşlerini
- C) hedefdir-malzeme-yaşam deneyimlerini
- D) sonuçtur-düşünce-öznel yargılarını
- E) araçtır-neden-bilgi ve kültür birikimini

7. Suut Kemal Yetkin; edebiyatla ilgili görüşlerini yapmacıklığa düşmeden, söz oyunlarına sapsadan, yalın bir şekilde anlatmıştır. Profesör olması nedeniyle denemelerinde makaleye yaklaşmış ve bilim insanı kimliği ile denemeciliğini birleştirmiştir. Şiir ve denemelerin dışında estetik ve güzel sanatlar konusunda yaptığı incelemeleri ve gençlere yol gösterdiği eleştiri yazıları ile biyografi, edebiyat tarihi alanında kitaplar kaleme almıştır.

Bu parçadan Suut Kemal Yetkin ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Doğal bir anlatımı olduğuna
- B) Çok yönlü bir sanatçı olduğuna
- C) Bilimsel terimlerden yararlandığına
- D) İmgeli söyleyişlere yer vermediğine
- E) Türler arasında köprü kurduğuna

8. Bugünkü anlamdaki denemenin kurucusu 16.yüzyıl Fransız yazarı ----. Denemenin ilk örneklerini veren sanatçı, yazdığı metinlerin kişisel düşünce ve deneyimlerinin iletilmesine yönelik edebî parçalar olduğunu vurgulamak için deneme (essai) adını seçmiştir.

Bu parçadaki boşluğa aşağıdaki yazarlardan hangisi getirilmelidir?

- A) Mallerme'dir
- B) Montesque'dur
- C) Montaigne'dir
- D) Marinetti'dir
- E) Milton'dur

9. Deneme türünün en büyük ustası Montaigne, kitabının ön sözünde özetle şöyle demektedir: "Eğer mümkün olsaydı karşınıza anadan doğma çıkardım. Bu kitapta size asla bir şey kanıtlama iddiam yoktur. Elimden geldiğince size beni anlattım. Bana hak vermenizi ya da yargılamanızı istemiyorum." Buradan da anlaşıldığına göre denemeler, ----

Bu parçanın sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilirse deneme türünün en önemli özelliği vurgulanmış olur?

- A) iddialı olmayan, ispat kaygısı taşımayan; temel anlamda insan doğallığına dayanan eserlerdir.
- B) yazarın, yaşadıklarından yola çıkarak ders vermek amacıyla kaleme aldığı yazılardır.
- C) güncel olayların yazarın dünya görüşü doğrultusunda ele alındığı yazılardır.
- D) deneyimlerin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayan nesnel içerikli metinlerdir.
- E) olay, olgu ve durumları okurla söyleşircesine dile getiren öznel yazılardır.

10. (I) Denemede çeşitli bilim, felsefe ve sanat dallarına ait terimlere yer verilmekten çok, günlük dilin düşünce diline dönüştürülmesi çabası hâkimdir. (II) Denemede bilimsel yazılardaki kuruluk ve ciddiyet bulunmaz. (III) Düşünce; imgeli bir söyleyişle ve örtük iletilerle sunulur. (IV) Bu bakımdan deneme yazılarının geniş halk yığınlarının kolayca ve rahatlıkla okunabilme özelliği vardır. (V) Deneme yazarı yazısını yazarken bir anlamda kendi kendisiyle diyalog içindedir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Türk edebiyatında deneme türünde pek çok ürün verilmiştir. Bu tür içine koyabileceğimiz ürünler, genellikle değişik zamanlarda çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış yazıların bir araya getirilip kitaplaşmış şekilleridir. Bu eserlerde yer alan yazıların bir kısmı, inceleme, eleştiri yazısı olarak da görülebilir. Bunun yanında bir kitapta yer alan yazıların bir kısmı edebiyat, bir kısmı tarih, bir kısmı felsefe, bir kısmı başka konularda olabilmektedir. O bakımdan deneme türü için ----

Bu parçanın sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilirse "denemenin kendine özgü bir tür olduğu" vurgulanmış olur?

- A) yazarın kendi bilgi ve deneyimlerini dile getirdiği bir türdür denebilir.
- B) çok kesin sınıflandırma ve sınırlandırmalar yapılamamaktadır.
- C) her yazarın kaleme alabileceği türde yazılardır, denemez.
- D) yazarın iç konuşmalarının dışa vurumu şeklinde tanımlar yapılmaktadır.
- E) söylenebilecek tek şey, denemenin "ben" diliyle yazılan bir tür olduğudur.

12. Türk edebiyatında deneme türü, genellikle şair, romancı ya da hikâyeci kimliği öne çıkan sanatçılar tarafından ortaya konan ürünlerden oluşmaktadır. Birinci derecedeki vasfı "denemeci" olan yazar sayısı oldukça azdır. ----, ----, ----, ---- bunlardan birkaçıdır.

Aşağıdaki yazarlardan hangisi bu parçada boş bırakılan yerlerden birine getirilemez?

- A) Nurullah Ataç
- B) Suut Kemal Yetkin
- C) Cemil Meriç
- D) Kemal Bilbaşar
- E) Sabahattin Eyüboğlu

13. Sohbetle yazarın okuyucuyla konuşuyormuş gibi bir anlatımı vardır. Denemede ise yazarın kendi kendisiyle konuşuyormuş gibi bir anlatımı vardır. Sohbetle nüktelerden, halk söyleyişlerinden, fıkralardan yararlanır. Sohbetin dili ve anlatımı yalındır. Denemede ise daha ciddi bir dil kullanılır. Sohbetle kısa ve yüzeysel bir anlatım vardır. Amaç, yazarın okuyucuyu kendi düşüncesine çekmesi veya kendi düşüncesi doğrultusunda düşünmesini sağlamasıdır. Denemede ise derinlemesine bir anlatım vardır ve okuyucuyu etkilemek, yönlendirmek gibi bir amaç güdülmez.

Bu parçadan sohbet-deneme karşılaştırmasıyla ilgili,

- Sohbetle de denemede de bir söyleşi üslubu söz konusudur.
- Sohbetle de denemede de edebî bir dil kullanılır.
- Sohbetle de denemede de iletiler örtük olarak verilir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

14. Deneme türünün ilk ustalarından Montaigne, denemenin ilkelerini şöyle anlatmaktadır: "Herkes önüne bakar, ben içime bakarım; benim işim yalnız kendimdir. Hep kendimi gözden geçiririm, kendimi yoklarım, kendimi tadarım... Bir şey öğretmem, sadece anlatırım."

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Deneme; yazarın, kendi kendini sorguladığı bir türdür.
B) Deneme, anlatmaya bağlı metinlerin en yaygın türüdür.
C) Deneme yazarı, sadece kendi başından geçen olayları kaleme alır.
D) Denemeci, dış gerçekliği kendi bakış açısıyla yeniden oluşturur.
E) Deneme güncel olayları yazarın bakış açısından aktarır.

15. Nurullah Ataç (1898-1957), *Günlerin Getirdiği* (1946), *Karalama Defteri* (1952), *Sözden Söze* (1952) gibi eserlerinde genellikle söyleşi üslubuna yer verir, devrik cümle kullanarak senli benli, içten konuşur gibi yazar. Deneme türüne 1940'lı yıllardan sonra ağırlık veren Ataç, denemeyle ilgili görüşlerini şöyle özetler: "Eleştirmenin bir kolu vardır: Deneme. Deneme, bir yandan eleştirmedir. Bir konuyu alır, onu inceler, onun gereklerini bulmaya, göstermeye çalışır. Denemeci; şiirin ne olduğunu, nasıl olması gerektiğini araştırır. Bunda bir yaratıcılık payı vardır. Denemeci şiirde, hikâyede, musikîde neler bulunduğunu söylerken kendince bulunması gerekenleri de söyler. Yani kendi içini de dinler, kendini bir yana bırakmaz. Biz bunu az çok beceriyoruz. Ben de yapabiliyorum, başkaları da."

Bu parçadan Nurullah Ataç ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Bazı denemelerini sohbet tarzında kaleme aldığına
B) Denemelerinde yüklemi sonda olmayan cümlelere yer verdiği
C) Kendisiyle konuşur gibi içten bir anlatımı yeğlediğine
D) Edebî türlerin nasıl olması gerektiğini öznel yargılarını da katarak dile getirdiğine
E) Kendisine yönelik eleştirileri ciddiyetle dinleyip kendine çekidüzen verdiğine

16. Deneme yazarı, eserini kaleme alırken okuyucuyu hesaba katmaz. Okuyucunun vereceği tepki konusunda herhangi bir kaygı taşımadan konusunu dilediği şekilde seçer, istediği tarzda işler çünkü o, denemelerinde tamamen kendini, kendi bilgi ve kültür düzeyini, kendi beğeni ölçütlerini esas alır.

Denemecinin böyle bir yol izlemesinin nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Maddi kaygılar taşıyor olmaması
B) Okurun tepkilerini umursaması
C) Nesnellikten ödün vermemesi
D) Kendini merkeze koyması
E) Okuru etkilememek istemesi

Cevap Anahtarı

1. E 2. E 3. C 4. C 5. B 6. E 7. C 8. C 9. A 10. C
11. B 12. D 13. A 14. A 15. E 16. D

Yazılı Sınav

1. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

- Denemeci, öğrenilmiş bilgileri kendi yaşam tecrübeleriyle özgün bir **senteze** ulaştırabilen kişidir.
- Denemede **güncel** konulara bağımlılık şart olmayıp konular ve işlenişi evrensel niteliktedir.
- Denemenin edebî bir tür olarak dünya edebiyatında öncülüğünü Fransız yazar **Montaigne** yapmıştır.
- Tanzimat'tan itibaren bir süre gazete ve dergilerde **musahabe** üst başlığı altında deneme benzeri yazılar kaleme alınmıştır.
- Nurullah Ataç, eserlerinde genellikle söyleşi üslubuna yer verir; **devrik** cümle kullanarak senli benli, içten konuşur gibi yazar.
- Deneme yazarı, yazısına **ana dilinin** edebî ve kültürel anlamda tüm zenginliklerini, şahsi kültürel birikimini ve sorgulayıcı eleştirel yaklaşımını yansıtabilen kişidir.

2. Aşağıdaki yargılar doğru ise yanına "D", yanlış ise "Y" yazınız.

- Denemelerde yazar; herhangi bir konudaki görüşlerini kesin kurallara varmadan, kanıtlamaya kalkmadan, okuyucuyu inanmaya zorlamadan anlatır. **D**
- Denemede bilimsel makalelerde olduğu gibi metotlu bir plan ve çerçeve vardır. **Y**
- Denemeler tek bir konuyu rahat ve akıcı bir biçimde ele alan, çoğu kez yazarının kişisel bakış açısı ve deneyimini aktaran orta uzunluktaki edebî metinlerdir. **Y**
- Denemede konu seçimi önemlidir; özellikle insanın iç dünyasıyla ilgili konular -insanı anlamak ve anlatmak açısından- ele alınır. **D**
- Deneme dilinde çeşitli bilim, felsefe ve sanat dallarına ait terimlere yer verilmekte, yazı dilinin kurallarına katı bir biçimde uyulmaktadır. **Y**
- Deneme türü; konuların kişisel bir anlayışla işlenmesi, çeşitli sanatçıların aynı konudaki değişik fikir, zevk ve inanışlarını yansıtmaları bakımından önemlidir. **D**

3. Aşağıdaki eserleri karşısındaki yazarlarla eşleştiriniz.

1) Nurullah Ataç 2) Cemal Süreya 3) Suut Kemal Yetkin 4) Ahmet Hamdi Tanpınar 5) Mehmet Kaplan 6) İsmet Özel 3) **A** *Günlerin Götürdüğü*6) **B** *Zor Zamanda Konuşmak*1) **C** *Günlerin Getirdiği*5) **D** *Nesillerin Ruhü*4) **E** *Beş Şehir*2) **F** *Şapka Dolu Çiçekle*

TAK
diye
anla,

TAK
TİK

TİK
diye
çöz,

— ■■■ —
ÖDEV FORMATINDA
32 FASİKÜL

— ■■■ —
YAZILIYA HAZIRLIK
SORULARI

— ■■■ —
DETAYLI ÖLÇMEYE UYGUN,
HÜCRELENDİRİLMİŞ,
PEKİŞTİRİCİ,
AÇIK UÇLU VE ÇOKTAN
SEÇMELİ SORULAR

— ↻ —
TAM OKUL
DESTEKLİ

— ■■■ —
TAM OKUL İLE DETAYLI
GERİ BİLDİRİM KARNESİ